Poznámky ediční

Jan z Holešova, Výklad písně Hospodine, pomiluj ny

Text traktátu Jana z Holešova o písni Hospodine, pomiluj ny se zachoval ve třech rukopisech. Úplný je rkp NUK III D 17, fol. 15b a další (na začátku traktátu je tu zápis písně i s notací); kusý, ale po stránce textové mnohdy přesnější je rkp městské knihovny ve Vratislavi, dnes v tamní universitní knihovně (se signaturou R 445, fol. 233a-242b; bez notace, závěr chybí); podle těchto dvou rukopisů vydal traktát Zd. Nejedlý v Dějinách předhusitského zpěvu v Čechách (1. vyd., v Praze 1904, příl. V, str. 314-327; 2. vyd. 1954, 409n). Kromě toho připomíná Nejedlý ještě třetí rkp, Rajhradský (odvolávaje se na V. Brandla, ČMM 12, 1880, 157), kterého však nemohl pro svou edici použít; tento rkp popsal Fr. Tichý v ČMF 21, 1935, 260-263; jde o opis z doby obrození, pořízený P. Bonaventurou Pitrem. V závěru článku Tichého odchylné textové varianty. Starší otisk traktátu v díle M. B. Boleluckého Rosa bohemica sive Vita S. Woytiechi (Pragae 1668) je nepřesný a neúplný. Z edice Zd. Nejedlého přeložil R. Holinka.

Jan z Holešova, Pojednání o Štědrém večeru

Traktát Jana z Holešova De VII consuetudinibus popularibus in vigilia Nativitatis Christi přeložen z rkpu univ. knihovny v Krakově AA V 1, č. 1700, fol. 337-353; jeho otisk, který pod názvem Largissimus vesper seu colledae historia, authore Joanne Holleschoviensi, monasterii Brzevnoviensis monacho professo vydal v Olomouci 1761 A. Th. Fasseau, je velmi nepřesný a v podrobnostech se od rkpu krakovského liší.

Z traktátu jsou zde přeloženy jen vybrané části, pokud popisují štědrovečerní obyčeje; obšírné výklady rázu theologického s citáty církevních autorit, které vyplňují většinu textu, jsou vypuštěny a vynechaná místa jsou označena pomlčkami. Přeložil R. Holinka.

Jenek z Prahy, Výklad na Aristotelovu knihu o duši

Dosud nebylo publikováno. Z rkpu NUK VIII G 30, fol. 66b přeložil Z. Tyl. Vysvětlivkami opatřil J. Patočka.

Jan z Jenštejna, Kniha obranná

List otiskl Jan Sedlák, M. Jan Hus, Praha 1915, Přílohy str. 67n podle vatikánského sborníku prací Jenštejnových (Lat. 1122). Přeložil R. Holinka. Literaturu o Jenštejnovi shrnul F. M. Bartoš v knize Čechy v době Husově, Praha 1947 (podle rejstříku).

Gotšalk z Pomuku, Výklad na Lombardovy Sentence

Rukopis Gotšalkova Výkladu na Sentence je zachován v kodexu universitní knihovny v Krakově č. 1499; byl zapsán r. 1367 podle Gotšalkových pařížských přednášek. Dosud nebylo publikováno. Ukázku (začátek Výkladu, fol. 360a) přeložil Z. Tyl. Vysvětlivkami opatřil J. Patočka.

Michal Pražský, O vládě knížat

Spis se zachoval v několika rukopisech, z nichž je nejlepší římský (Pal. lat. 725), patrně originál věnovaný Ruprechtovi; náš překlad je pořízen podle rukopisu Kap. Praž. G 12, fol. 103b a násl., který má četné opravy podle nějakého rukopisu lepšího. Dosud nepublikováno; přeložil R. Holinka. Vysvětlivkami opatřil Fr. Ryšánek.

Novější literatura o Klaretových slovnících: V. Flajšhans, Klaret a jeho družina I, II (Praha 1926, 1928; zároveň edice); k tomu J. Vilikovský, Bratislava 2, 1928, 442-453, 842-846 a tamtéž 3, 1929, 158-159; F. M. Bartoš, M. Klaret a jeho spolupracovníci a předchůdci, ČČM 102, 1928, 178-184; F. M. Bartoš, Magister Claretus de Solencia a Petrus Clarificator, LF 60, 1933, 153-157; Alb. Wesselski, Klaret und sein Glossator, Brno 1936; B. Ryba, Klaretovo autorství Enigmatiku, LF 64, 1937, 266-267; V. Flajšhans, Lvovské Dialogi Bohemarii, LF 64, 1937, 133-138; F. M. Bartoš, Ještě jednou o mistru Klaretovi, ČČF 2, 1943/4, 143-147; k tomu V. Chaloupecký, ČČH 47, 1946, 369-372; B. Ryba, Nové jméno mistra Klareta, VKČSN 1943, tř. filos.-hist.-filol., č. V; B. Ryba, K rukopisným latinsko-českým slovníkům ostřihomským, LF 75, 1951, 89-123 (mimo jiné edice závěru Klaretova Glosáře, dosud neznámého). – Ze studií k jednotlivým slovům: Rybovy příspěvky v LF 67, 1940, 320-335; ČMF 26, 1939/40, 184-192; ČČF 1, 1942/3, 48-53, 138-141, 216-220; o jménech ptáků: Vl. Šmilauer v LF 67, 1940, 383-394, J. Baum, ČČM 115, 1946, 53-60; V. Machek, Příspěvky k výkladům Klaretových slov, LF 70, 1946, 154-159; Fr. Jílek, Klaretovo české názvosloví mluvnické, VKČSN 1950, č. IV; Fr. Jílek, První české termíny z dialektiky, Univer itas Carolina 1, 1955, č. 5 (Philologica, č. 1), str. 1-40.

– Vokabulář gramatický

Rkpy: *F* = Kap. Praž. F 44/2, *M* = kdysi mikulovský I 67 (nyní Státní arch. v Brně Mk 81), *S* = NUK XVII F 31. Vydal V. Flajšhans, Klaret a jeho družina I, 1926, str. 8, 17, 19-20, 21. Níže uvedeny jenom odchylky od vyd. Flajšhansova.

Ukázky: v. 14-18, 293-300, 366-371, 435-437.

4 geritur *F, M*] geritur ⟨que⟩ *Fljš;* vloženie] wlozenye *F, M,* wlozenye ⟨fertur⟩ *Fljš* – 5 composicio *F, M*] composicio ⟨das⟩ *Fljš*

6 Hltolet] hlodolet *F,* hladolet *S* – 7 Ctitel] cztitel *podle Glos. 42* (*Fljš II, 250*), zstyele *F*

16 Kochánie] kochanie *S,* chochanye *F, Fljš* – 17 Tersicore *F*] Trisitorie *S,* Ter⟨p⟩-sichore *Fljš* – 18 Polimia *F*] Polim⟨n⟩ia *Fljš;* .....] Polim⟨n⟩ia Dómyslovna *spojoval Fljš; překlad lat.* Polimia *je v rukopisném podání ztracen; čekali bychom dvouslabičné slovo, na př.* Množna (*podle výkladu rkpu* Mus. XIII C 16, fol. 120b1: „Polimia ... se jmenuje od polis, t. j. mnohost, pluralitas, protože vymýšlí mnoho písní); Talia] talis *F, Fljš* – 19 Erato] Svrchovánie z nebes Urania *spojoval Fljš*

20 Lethe tibi sit] Lechites *S,* Lethe *F, Fljš;* Cochitus *F*] Cochitus ⟨placz⟩ *Fljš* – 21 pláč i polek] Placipolech *F, Fljš,* placž *S* – 22 Bezzdravona] Bezdrawona *F, Fljš,* zezdrawona *S*

– Bohemář

Rkpy: *E* = Kap. Praž. E 32, *F* = Kap. Praž. F 44/2, *O* = Kap. Praž. O 59.

Vydal V. Flajšhans, Klaret a jeho družina I,1926, str. 53. Níže uvedeny jenom odchylky od vyd. Flajšhansova. Ukázka: v. 373-384.

2 královna *E, O*] kralownaque *Fljš* – 10 komonník] komonnyk *O,* komornyk *E, F, Fljš*

– Glosář

Rkpy: *A* = Kap. Bratisl. 50, *B* = Rajhrad Hm 26, *G* = Třeboň A 6, *M* = Mus. XII E 8, fol. 229b1.

Vydal V. Flajšhans, Klaret a jeho družina I, 1926, str. 140-143.

Níže uvedeny jenom odchylky od vyd. Flajšhansova. Ukázka: v. 922-1014.

8 spido sráč] spido Ducz *A,* dúč (?) Geb, Spido Dúč *Fljš* – 10 agrestis *Geb*] agrestus *A, Fljš* – 11 zápoj euchius] ssapor ethnicus *A,* Euchitus supor *B,* sapor ethnicus *Fljš* – 13 Holener]

bolener *A*, Bolener *Fljš*, Bolenec (?) *Prus* – 14 pro pohan] prapohan *A*, *B*, *Fljš* – 16 Litvěnín] lytwen *A*, lytwenyn *B*, litwen (*u význ. potupném*) *Geb*, litvén *Fljš*; pro Horčen] przihorpen *A*, przyhorpen *B*, Přihorpen *Fljš* – 17 domněnín] chlomyenyn *A*, *B* (*asi zkaž. z* clomn-*a to* z domn-), Chloměnín *Fljš* – 18 zloškrv euera] zlosskrw euera *A*, Zloškrv (?) Euera (Enera?) *Fljš*; Litvěné *Geb*, *Fljš*] Lytwyene *A*, *B*, Litvěné *Geb*, *Fljš* – 19 rci Psen] kipsen *A*, Kipse *Fljš*; Cananeus] Canenus *A*, *Fljš* – 21 lidovec] lidogess *A*, lydogedecz *B*, lidojěž *Fljš;* Škot] sskocz *A*, Škoc (*možná, že z pův.* Skot) *Fljš;* podlec] podgez *A*, podgyez *B*, podjěž *Fljš* – 23 pro žáčě] Prozaczie *A*, *B*, prožáčě *Fljš* – 25 Uspr] vsskr *A*, *B*, Uškr *Fljš* – 27 Medoláňák] nedolanzak *A* (*asi zkaž. z* -nyak), Med(i)olančák, *Geb*, *Fljš* – 28 ita žeť] itra zent *A*, Itra Zent (žent?) *Fljš* – 30 Žaták] zatak *A*, Zaták, Žit(av)ák (?) *Fljš*; Kolně] kolnie *A*, Kolíněnín *Geb*, Kol(í)něn *Fljš* – 43 Cypře] cziprque *A* (*asi místo* -przye), Cypr *Geb*, *Fljš* – 45 Flandrensis] Flandensis *A*, *Fljš*, flandransis *B*

60 obtýr] optir *A*, *B*, optýr *Fljš* – 77 stklena] stuena *A* (*asi místo* stclena), stvena *Fljš* – 80 bezzemař *Fljš II*, *240*] bozzemacz *A*, pozemacz *B*, bezzemáč *Menč* – 83 kník] kuik *A*, kvík (?) *Geb*, kvik *Fljš* – 87 sádče *Fljš II*, *461*] sawcze *M*, suacze *A*; dávče] dawcze *M*, darcze *A*, dárče *Fljš*